

उद्ग 1 P. 1 To arise, spring up, be produced from; उद्गमुरजध्वनिः, अंतरिक्षात्स्वरस्वती &c. see उद्ग below. -2 To occur, take place; उद्भवत्ती-प्रो दुर्निक्षः Ks. 27. 94. -3 To ascend, go up, mount. -4 To suffice. -5 To rise in arms, revolt, rebel. -Caus. 1 To cause to exist, create, produce; मायां मयोद्गाव्य परीक्षितोसि R. 2. 62. -2 To proclaim; माहात्म्यं K. 109. -3 To use, employ. -4 To raise, elevate.

उद्गवः 1 Production, creation, birth, generation (lit. and fig.); इति हेतुस्तदुद्गवे K. P. 1; Y. 3. 80; oft. at the end of comp. in the sense of 'springing or arising from,' 'produced from'; ऊरुद्गवा V. 1. 3; मणिराक-रोद्गवः R. 3. 18. -2 Source, origin; उद्गवो यशसः K. 54. -3 N. of Vishnu; उद्गवः क्षोभना देवः V. Sah. -Comp. -कर a. productive. -क्षेत्रं birth-place.

उद्गावः 1 Production, generation. -2 Magnanimity.

उद्गावनं 1 Thinking, thinking over. -2 Production, generation, crea- tion. -3 Speaking, saying. -4 Inat- tention, neglect, disregard.

उद्गावयितुं a. Raising upwards, lifting up, exalting (fig. also); उद्गावयिता बंधून् Dk. 153.

उद्गूत p. p. 1 Born, produced, generated. -2 Lofty (lit. and fig.). -3 Visible, perceptible, capable of being perceived by the senses; as a गुण.

उद्गूतिः f. 1 Generation, produc- tion. -2 Elevation, exaltation, pros- perity; वरः शंभुरलं ह्यप त्वत्कुलोद्गूतवे विधिः Ku. 6. 82.

उद्गम 1. 4. P. To wander, roam about; धावत्युद्गमति प्रमीलति पतत्युद्या- ति मूर्च्छयति Gt. 4.

उद्गमः 1 Whirling, turning round, flourishing (as of a sword). -2 Wandering. -3 Regret. -4 N. of a class of beings attending on Siva.

उद्गमणं 1 Moving or wandering about. -2 Rising.

उद्ग्रांत p. p. 1 Agitated, bewildered, distracted; °चेतनां R. 12. 74; gone mad; Mv. 4. -2 Terrified, frightened; मारीचोद्ग्रांतहारीताः R. 4. 46; U. 6. -3 Whirled, flourished, waved (as a sword). -4 Wander-

ing upwards. -तं 1 Flourishing a sword. -2 (°तकं) Rising (in the air).

उद्गन् n. Ved. Flooding.

उद्यम 1 A. (P. in some cases)

1 To raise, elevate, lift up; बाहू उ- द्यम्य S. 1; परस्य इदं नोद्यच्छेत् Ms. 4. 164, 8. 280; Bg. 1. 20; R. 15. 23, 11. 17; भारमुद्यच्छेत् Sk.; Bk. 4. 31, 17. 92. -2 To offer, give. -3 To prepare, become ready for, begin, set about (with dat., loc. or inf.); उद्यच्छमाना गमनाय पश्चात् R. 16. 29; Bk. 8. 47; see उद्यत. -4 To strive, be diligent, strive hard for; उद्यच्छति वेदं Sk. -5 To reign, manage, govern. -6 To keep back, stop, hinder. -7 To rise. -Caus. To prompt, stimulate; Ki. 9. 66.

उद्यत p. p. 1 Raised, lifted up; उद्यतेष्वपि शस्त्रेषु H. 3. 15; so °असिः, °पाणिः &c. -2 Persevering, diligent, active. -3 Bent, drawn (as a bow); Ki. 1. 21. -4 Ready, prepared, on the point of, eager, bent or intent on, engaged in; with dat., loc., inf., or usually in comp.; अनर्थाद्योद्यता Rām.; उद्यतः स्वेष्टु कर्मसु R. 17. 61; हेतुं स्वजनमुद्यताः Bg. 1. 45; पक्षच्छेदो- द्यतं शक्रं R. 4. 40; जय°, वध° &c. -5 Trained, disciplined. -तः 1 Time (in music). -2 A section, chapter, or any such division of a book.

उद्यत् a. Rising. -m. A star.

उद्यतिः f. 1 Raising, elevation. -2 Effort, exertion.

उद्येत् a. Raising, elevating.

उद्यमः 1 Raising, elevation. -2 Strenuous or assiduous effort, exer- tion, diligence, perseverance; नि- शम्य चैनां तपसे कृतोद्यमां Ku. 5. 3; श- शाक मेना न निबन्धुमुद्यमानं 5, firm re- solve; उद्यमेन हि सिध्यति कार्याणि न मनो- रथैः Pt. 2. 131. -3 Readiness, prepar- ation; गंतुमुद्यमो विहितः became ready to go Pt. 1. -Comp. -भंगः discour- agement. -भृत् a. undergoing exer- tions, striving hard; Bh. 2. 74.

उद्यमनं Raising, elevation.

उद्यमिन् a. Diligent, persevering, active.

उद्यामः 1 Erecting, stretching out, elevation. -2 A rope, a cord.

उद्या 2 P. 1 To go up, rise, as- cend; क्रमशस्ते बुनस्तस्य चापात्सममिवो- द्युः R. 12. 47; पतत्युद्याति Gt. 4.

-2 To originate, spring, arise; इति मतिरुद्यासीत् पक्षिणः प्रेक्ष्य मैत्री N. 2. 109.

उद्यानं (-नः also) 1 Going or walk- ing out. -2 A garden, park, pleas- ure garden; बाह्योद्यानस्थितहरशिर- श्चंद्रिकाधौतहर्म्या Me. 7, 26, 33; oft. opp. to वन; cf. वृत्तिकृताः खलु गुणैरुद्या- नलता वनलताभिः S. 1. 17. -3 Pur- pose, motive. -4 N. of a country to the North of India. -Comp. -पालः, -पालकः, -रक्षकः a gardener, superintendent or keeper of a gar- den; उद्यानपालसामान्यमृतवस्तमुपासते Ku. 2. 36.

उद्यानकं A garden, park.

उद्यापनं Bringing to a conclu- sion, completing, finishing (as व्रतोद्यापन).

उद्यापित a. Brought to a conclu- sion, accomplished.

उद्यावः [उद्-य-घञ्] Mixing, join- ing; blending.

उद्यासः [उद्-यस्-घञ्] Effort, exer- tion (Ved.).

उद्युज् 7 U. (Usually A. only)

1 To excite, make active or quick, stimulate to exertion. -2 (Intrans.) To exert, attempt, strive (with inf.); भवंतमभियोजुमुद्युक्ते Dk. 3. -3 To prepare.

उद्युक्त p. p. Zealously active, per- severing, diligent, industrious; engaged, ready.

उद्योगः 1 Effort, exertion, in- dustry; तदैवमिति संचित्य स्यजेन्नोद्योग- मात्मनः Pt. 2. 140; उद्योगः खलु कृतव्यः फलं माजोरवत् भवेत् 1. -2 Work, duty, office; तुल्योद्योगस्तव दिनकृतआधिकारी मतो नः V. 2. 1. -3 Perseverance, diligence. -Comp. -पर्वन् n. title of the 5th book of the Mahābhārata.

उद्योगिन् a. Active, diligent, per- severing, industrious; उद्योगिनं पुरुष- सिंहुमपैति लक्ष्मीदिवं हि देवमिति कापुरुषा वदन्ति Pt. 1. 361.

उद्गः A kind of aquatic animal. **उद्गिन्** a. Springing; abounding in water.

उद्गकः, -गः N. of the town of हरिश्चंद्र.

उद्गथः [उद्गथो रथो यस्मात्] 1 The pin of the axle of a carriage. -2 A cock.

उद्गावः A loud noise, uproar.